

zaaknummer 2012T689

19 december 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. R.W. Smit, advocaat te Amersfoort.

tegen:

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven onder andere pastoor te [plaats]

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 5 februari 2013. Op 18 juli 2013 is bij de griffie een reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], vice-kanselier van het Bisdom Breda.

Op 26 november 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen en heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Smit, voornoemd.

Namens het bisdom is eveneens verschenen [vice-kanselier], voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager komt uit een gezin met vader, moeder en een oudere zus. Bijzonder was dat zijn ouders kerkelijk gemengd getrouwd waren. Beiden waren trouwe kerkgangers in hun eigen kerk.

Toen klager ongeveer 10 jaar oud was, werd klager uitverkoren om misdienaar te worden. Op school lag op zijn tafeltje een boekje met daarin gebeden die klager uit het hoofd moest leren. Dit was het teken dat klager misdienaar mocht worden voor de parochie [naam] te [plaats]. Aangeklaagde was pastoor in deze parochie.

Op een zeker moment werd klager uitgenodigd om na een zondagsmis de collecte te tellen. Dat gebeurde op de studeerkamer van aangeklaagde. Nadien werd klager steeds vaker uitgenodigd. Klager werd dan door aangeklaagde verwend met chocoladerepen, sigaretten en leuke klusjes.

Als klager bij aangeklaagde op de kamer kwam om klusjes te doen, trok aangeklaagde hem vaak op schoot en zoende hij klager op de mond. Dit is ongeveer drie tot vijf keer voorgekomen. Klager kan niet meer precies vertellen hoe vaak het voorkwam. Ook werd er wel eens gestoeid op het bed in de slaapkamer van aangeklaagde. Klager vond dit vreemd, maar hij was een aanhankelijk kind en stoeide ook met zijn ouders. Klager vond het zoenen vies en onplezierig.

Op een gegeven moment kwam klager bijna dagelijks op de pastorie en speelde hij nauwelijks nog met vrienden. Klager vond de pastoor een aardige man. De pastorie had een grote aantrekkingskracht op klager omdat er op de pastorie een telefoon en een grote typemachine waren. Ook mocht klager spannende dingen doen, zoals naar de kerkzolder gaan, giro-overschrijvingen doen of de kerkboeken inzien. Aangezien de ouders van klager een gemengd huwelijk hadden stond er in het kerkboek iets geschreven in het Latijn achter hun trouwdatum. De gesprekken die klager met aangeklaagde had gingen voornamelijk over alledaagse dingen.

In deze periode kwam aangeklaagde ook steeds vaker op bezoek bij de ouders van klager, om bijvoorbeeld te kaarten. Er kwamen ook vaak missionarissen uit [plaats] bij de ouders van klager over de vloer. Aangeklaagde werd een soort huisvriend. De ouders van klager vonden het blijkbaar wel erg leuk, want zij behoorden niet tot de rangen waar meneer pastoor normaal gesproken langs kwam.

Als aangeklaagde kwam, lag klager altijd al in bed. Als aangeklaagde naar huis ging kwam hij eerst nog bij klager op de slaapkamer om hem een nachtkruisje te geven. In werkelijkheid betastte hij de billen en rug van klager en smeerde hij speeksel om de mond van klager. Daarbij zoende aangeklaagde klager niet. Klager werd bang om naar bed te gaan als hij wist dat aangeklaagde 's avonds zou langskomen. Klager lag dan gespannen in bed te wachten tot het moment dat aangeklaagde langs kwam. Klager durfde hierover niet met zijn ouders te spreken. Klager kan zich niet herinneren hoe vaak dit is voorgekomen. Wel kan hij zich herinneren dat het meerdere keren is gebeurd.

Klager bleef naar de pastorie gaan, omdat hij niet wist hoe hij onder die verplichting kon uitkomen. Op een zeker moment werd klager weer op de kamer van aangeklaagde geroepen. Aangeklaagde stond toen naakt in bad. Hij vroeg klager om het haar onder zijn armen en zijn schaamhaar te knippen, omdat het zo kriebelde. Klager had nog nooit een blote man gezien. Klager heeft dit gedaan en is vervolgens snel naar huis gegaan. Eenmaal thuis hadden de ouders van klager door dat er iets aan de hand was. De vader van klager nam klager mee naar de schuur en daar heeft klager zijn vader toen verteld wat er was gebeurd.

Toen aangeklaagde enige tijd later weer voor een gezellig avondje op de stoep stond bij de ouders van klager, heeft de vader van klager hem weggestuurd. Klager bleef wel misdienaar. De ouders van klager vermoedden dat er veel ophef zou ontstaan als klager zomaar zou stoppen als misdienaar, omdat ze in een kleine gemeenschap leefden. Klager hoefde niet meer in de pastorie te komen en ook het betasten stopte. Wel bleef aangeklaagde nog toespelingen maken of streekte hij de hand van klager als deze het wijwater of de wierook aangaf tijdens de mis. Klager vond dit eng. Hij was bang dat de hele gemeenschap het zou zien. Klager denkt dat hij hiervan wellicht nog wel meer last heeft gehad dan van het feit dat klager in zijn blootje in het bad stond. Ook heeft klager het er moeilijk mee gehad dat hij 'pastoorskindje' werd genoemd.

Klager bleef misdienaar totdat hij naar de middelbare school ging. Dit was een logisch moment om te stoppen als misdienaar.

De moeder van klager heeft meerdere malen contact gehad met de deken in [plaats] over hetgeen klager was overkomen. Zij heeft om de overplaatsing van aangeklaagde verzocht. Dit haalde niets uit. Een oom van klager heeft het hogerop gezocht. Op enig moment bleek dat aangeklaagde in een vorige parochie waarschijnlijk ook een jongetje had misbruikt.

Op een later moment sprak de moeder van klager bij de kapper een vrouw wier zoon ook veel bij de pastoor kwam. Toen heeft de moeder van klager er weer werk van gemaakt en is de pastoor vertrokken.

Klager kan zich herinneren dat hij een keer thuis kwam en dat er een auto voor de deur stond. De wijkagent zat in burgerkleding met een mevrouw in huis. De vrouw stelde allerlei vragen over de pastoor. Klager heeft toen alleen verteld over het knippen van de haren. Ze vroeg wel of er nog meer was gebeurd. Klager heeft niet meer verteld.

Klager heeft in de aanloop naar de zitting de rechtbank gebeld om te vragen of er stukken waren die betrekking hadden op aangeklaagde. Klager heeft toen een vonnis gekregen waaruit blijkt dat aangeklaagde is veroordeeld wegens schennis van de eerbaarheid. Voor klager staat vast dat dit 'zijn' voorval betreft.

2.2. Klager heeft door het misbruik emotionele littekens opgelopen die in zijn latere leven regelmatig een rol hebben gespeeld.

Tijdens zijn puberteit begon klager met stotteren. Dit werd in verband gebracht met geblokkeerde seksuele energie. Na de MULO wilde klager naar de HBS. Dit werd hem afgeraden in verband met het stotteren. Tijdens zijn militaire diensttijd heeft klager het stotteren afgeleerd. Hij heeft via omzwervingen van hulpverlening zijn beroep gemaakt.

Klager is meerdere malen in therapie geweest. Hij heeft zijn verhaal verteld aan een psychiater, waarvan hij zich de naam niet kan herinneren.

Het seksueel misbruik heeft klager altijd beziggehouden. Tijdens zijn werkzame leven heeft klager tijdens supervisie bijeenkomsten gesproken over het misbruik. Dit was in 1977. Ook tijdens [naam]-opleiding heeft klager in 1984 het seksueel misbruik beschreven. Ook in 1987 heeft klager zijn jeugdervaringen uitgebreid beschreven in een afstudeerwerk van een therapieopleiding.

Omstreeks 1990 ging het slechter met klager en kreeg hij 's nachts last van paniekaanvallen. Door deze paniekaanvallen was het moeilijk voor klager om een of meer nachten van huis weg te zijn. Klager heeft hierdoor veel trainingen voor zijn werk moeten afzeggen.

In 2000 ging klager weer in therapie. Toen werd het verband duidelijk tussen de paniekaanvallen en de angsten uit zijn jeugd om misbruikt te worden of de angst dat het ontdekt zou worden.

2.3. Klager wil graag erkenning van hetgeen hem in zijn jeugd is overkomen. Daarnaast wenst hij genoegdoening en compensatie.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. [Vice-Kanselier] heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Bij het Bisdom Breda zijn geen persoonsdossiers beschikbaar van priesters, die voor 1994 zijn overleden. De dossiers werden vernietigd na het overlijden van een geestelijke. Met andere woorden er is geen persoonsdossier voorhanden van aangeklaagde in het Bisdom Breda. Alles wat men in het Bisdom weet over aangeklaagde heeft men vernomen van Joep Dohmen of de Commissie Deetman.

Met betrekking tot het vermoeden van seksueel misbruik door aangeklaagde in zijn vorige parochie blijkt niets uit de stukken waarover het Bisdom Haarlem-Amsterdam beschikt. Ook de suggestie dat de overplaatsing werd ingegeven door vermoedelijk seksueel misbruik wordt weerlegd door de stukken. Wegens een herindeling van de Bisdommen in 1956 kon aangeklaagde, een rasechte [afkomst], terugkeren naar zijn geboortestreek.

Het Bisdom acht echter niet uitgesloten dat de veroordeling van aangeklaagde van [datum] ziet op het knippen van het schaamhaar van aangeklaagde door klager.

Hij concludeert dat hij noch kan ontkennen, noch kan erkennen dat het gestelde seksueel misbruik door aangeklaagde jegens klager heeft plaatsgevonden. [Vice-kanselier] vindt de manier waarop klager zijn klacht verwoord moedig, bijzonder en indringend met name door de genuanceerdheid van de verklaring. Toch zijn er wat [vice-kanselier] betreft nog wel twijfels met betrekking tot het steunbewijs. Hij refereert zich wat dat betreft aan het oordeel van de Klachtencommissie. [Vice-kanselier] wil nog wel benadrukken dat het Bisdom daden van seksueel misbruik te allen tijde krachtig afkeurt.

Na de zitting is op 29 november 2013 een brief binnengekomen waarin [vice-kanselier] ingaat op de kwestie van het steunbewijs zoals die ter zitting is besproken. Hij betoogt dat het geenszins zijn bedoeling was de verklaring van klager als ongeloofwaardig neer te zetten, nu hij vraagtekens had bij het steunbewijs. Hij betreurt het ten zeerste als die indruk zou zijn ontstaan.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn ruim vijfenvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat aangeklaagde klager, ongeveer vier keer, op de mond heeft gezoend, voorts dat hij klager geregeld aaide over rug en billen en de mond van klager insmeerde met speeksel als hij klager thuis een nachtkruisje kwam geven nadat aangeklaagde een avond met de ouders van klager had gekaart.

Tenslotte acht de Klachtencommissie aannemelijk dat klager een maal het oksel- en schaamhaar van klager moest knippen. Dit was een angstige gebeurtenis waarbij klager geconfronteerd werd met de naaktheid van aangeklaagde.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke en genuanceerde wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld.

Daarnaast wordt zijn verklaring ondersteund door het vonnis van de politierechter te [plaats] van [datum], waarbij aangeklaagde is veroordeeld wegens schennis van de eerbaarheid waarbij een ander zijns ondanks tegenwoordig is. Het bewezen verklaarde ligt geheel in lijn met hetgeen klager aangeklaagde verwijt.

Voorts heeft klager diverse verslagen overgelegd waaruit blijkt dat hij in het kader van zijn werk als hulpverlener al in 1977 tijdens een supervisiezingting heeft gesproken over het seksueel misbruik. Tijdens zijn [naam]-opleiding is het seksueel misbruik tijdens een zelfredzaam-weekend in 1984 ook weer onderwerp van gesprek geweest. Voorts heeft klager in 1987 het seksueel misbruik uitvoerig beschreven in zijn afstudeeropdracht van een therapieopleiding.

Tenslotte heeft de Klachtencommissie kennis genomen van de verklaring van de huisarts en van de echtgenote van klager. Beide verklaringen sluiten aan bij hetgeen reeds door klager naar voren is gebracht.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas tien jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegroundverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over het verzoek van klager om compensatie kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegroundverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van Breda de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 19 december 2013 door mr. H.J. Schepen, voorzitter, drs. L. Erfteijer en mr. F.A.A. Duynstee, leden, bijgestaan door mr. M. Braspenning-Groeneveld, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.